

PECYN YMARFEROL
I HYBU'R GYMRAEG YN EIN CYMUNEDAU
'AR Y CYD'

Pecyn i chi a'ch cymuned yw'r ddogfen hon.

Pwrpas y pecyn yw sbarduno a datblygu storfa o syniadau ymarferol i weithredu arnyn nhw o fewn eich cymuned.

Mae'n cynnwys enghreifftiau a chanllawiau ond y prif amcan yw ei ddefnyddio fel arf i gychwyn trafodaeth gydag unigolion, busnesau, grwpiau neu gymdeithasau yn eich ardal chi.

Wrth gyflwyno'r pecyn yma y gobaith yw darganfod 'sbardunwyr' cymunedol fydd yn gallu mynd i'r afael â'r gwaith hollbwysig yma i sicrhau bod y Gymraeg yn iaith fyw, i'w gweld a'i chlywed yn eich cymuned.

Ar ddiwedd y ddogfen mae rhestr o gynulleidfa bosib y gellir cyflwyno'r ddogfen iddyn nhw.

Mae'n bwysig pwysleisio mai pecyn yw hwn er mwyn ychwanegu ato a'i ddatblygu.

Amcanion

Bwriad y pecyn yw rhoi hwb i weithgareddau cymunedol Cymraeg.

Ei nod yw bod yn sail i batrwm o weithredu parhaus fydd yn sicrhau bod y Gymraeg i'w chlywed gan bawb.

Wrth drafod y pecyn yma bydd syniadau am weithgareddau yn datblygu'n naturiol o ddymuniadau'r grwpiau/unigolion/busnesau sy'n cael eu cyflwyno i'r syniadau.

Bydd gweithredu ar y syniadau yn sicrhau bod hyder pobl i ddefnyddio'r Gymraeg yn cynyddu.

Rydyn ni'n cydnabod bod nifer o enghreifftiau o arfer da yn bodoli eisoes a'r bwriad yw galluogi rhannu arferion da, syniadau a phrofiadau.

Mae'r pecyn yn 'ddogfen fyw' fel bod modd addasu ac ychwanegu ato yn ôl anghenion gwahanol gynulleidfa gan gydnabod bod pob cymuned yn wahanol.

Sut mae defnyddio'r pecyn yma?

- Ar y cyd gyda mudiadau ac unigolion sy'n bodoli eisoes yn eich ardal.
- Fel arf i gefnogi ac i godi hyder grwpiau, mudiadau, busnesau a sefydliadau yn eu cymunedau, gan gynnwys rhai mewn ardaloedd sydd heb gefnogaeth ffurfiol mudiadau Cymraeg ar hyn o bryd.
- Fel arf i gefnogi a chodi hyder unigolion sy'n dymuno defnyddio'r pecyn i newid arfer o fewn eu cymunedau.
- **Bydd gweithredu'r pecyn hwn yn rhoi cyfle i ddysgwyr ddefnyddio'r iaith yn ymarferol a thrwy hynny gymryd rhan yn eu cymunedau drwy gyfrwng y Gymraeg.** Mae'n bwysig bod cysylltiad cryf yn cael ei wneud rhwng darparwyr cyrsiau Cymraeg / tiwtoriaid Cymraeg yn yr ardal er mwyn sicrhau llwyddiant y cynllun.
- Bydd gweithredu'r pecyn, drwy roi hyder i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, yn codi statws yr iaith, ac yn **creu ymwybyddiaeth** o'i hanes a'i diwylliant
- Gall y pecyn fod yn gyfrwng i annog digwyddiadau drwy gyfrwng y Gymraeg lle nad oedd gweithgaredd cyn hynny.

Cyflwyno'r pecyn

Mae modd manteisio ar ddigwyddiad penodol neu fynd ati i gynnal digwyddiad er mwyn rhoi cyflwyniad, e.e. cael slot penodol i siarad mewn cyfarfod pwyllgor y neuadd bentref neu fynd ati i gynnal bore coffi.

Sut mae paratoi i gyflwyno'r pecyn?

- Eglurwch egwyddorion y pecyn i'r grŵp
- Gwnewch ychydig o waith ymchwil o flaen llaw cyn cyflwyno'r pecyn e.e. darganfod diddordebau'r rhai fydd yno.
- Ymchwiliwch: beth yw cryfderau gweithgareddau lleol drwy'r Gymraeg? Beth yw cryfderau'r grŵp rydych chi'n siarad â nhw?
- Trafodwch sefyllfa'r Cymraeg yn lleol. Mae data ynglŷn â niferoedd o bobl sy'n gallu siarad Cymraeg fesul cymuned ar wefan Comisiynydd y Gymraeg: comisiynyddygymraeg.cymru
- Cyfeiriwch at y ffaith nad yw hanes lleol yn cael ei gyflwyno mewn ysgolion a bod angen hefyd i blant glywed llawer mwy o Gymraeg tu allan i furiau eu hysgolion.
- Sut mae sicrhau bod yr iaith yn cael ei gweld a'i chlywed yn llawer mwy yn lleol.
- **Wrth drafod ac annog syniadau uchelgeisiol**, rhowch bwyslais ar weld parhad a chysondeb a bod angen i unrhyw weithgaredd fod yn hunan gynhaliol ac yn realistig o ran cyrhaeddiad.
- Mae angen adnabod unigolion posib i'w meithrin fel **sbardunwyr** fydd yn gallu mynd ati i weithredu a gwireddu rhai o'r syniadau fydd yn codi yn ystod y drafodaeth.

Syniadau ar gyfer gweithgareddau cymunedol:

Bydd angen cynnig syniadau er mwyn i bobl ddechrau meddwl am opsiynau posib a'u sbarduno i gynnig rhai newydd. Dyma rai enghreifftiau:

- Grŵp diddordeb penodol e.e. garddio, cadw'n heini, ioga, coginio, darllen.
- Clwb cerdded (cydweithio posib â Chymdeithas Edward Llwyd).
- Grwpiau 'Cerdded y Ci'.
- Sesiwn pentref e.e. 'Sadwrn Sbwriel' drwy'r Gymraeg i dacluso'r ardal.
- Sesiynau sgwrsio (mewn tafarn neu gaffi).
- Clwb Cadw'n Heini / Pwyso a Mesur.
- Grŵp Hanes Lleol: sesiynau 'adnabod bro' trwy hanes lleol: cysylltu â'r ysgolion lleol i weld beth yw prosiectau'r disgyblion.
- Cynnal twmpath neu ddigwyddiad anffurfiol i ddenu pobl newydd / mewnfudwyr.
- Trefnu Gig (gallech gysylltu â Chymdeithas yr Iaith neu'r Fenter Iaith leol am gefnogaeth). **Efallai bod modd defnyddio cefnogaeth ariannol cynllun *Noson Allan*.**
- Atgyfodi digwyddiadau oedd yn arfer bodoli yn yr ardal / y pentref e.e. carnifal, diwrnod mabolgampau, cystadlaethau neu eisteddfod.
- Trefnu digwyddiadau ar ddiwrnodau unigryw i Gymru: Dydd Gŵyl Dewi, Santes Dwynwen, Dydd Llywelyn, Diwrnod Shwmae Su'mae, Dydd Owain Glyndŵr, Dydd Calan a'r Fari Lwyd.

Ofni bod cynnal digwyddiadau drwy gyfrwng y Gymraeg yn eithrio pobl eraill yn y gymuned?

- Mae Radio Beca wedi awgrymu nifer o ffyrdd o groesawu mewnfudwyr heb wanhau'r Gymraeg. Beth am wneud cais i gynrychiolydd o Radio Beca i roi cyflwyniad i'r gymuned?
radiobeca.cymru/index.php/mewnfudwyr

Cyflwyno'r pecyn i unigolion a busnesau

Mae angen arfogi unigolion er mwyn codi eu hyder yn y Gymraeg.

Gall hyn gynnwys:

- Eu cyfeirio at lefydd i gael hyfforddiant iaith a gwersi Cymraeg yn lleol yn ogystal â gwefan *Say Something in Welsh*. saysomethinginwelsh.com
dysgucymraeg.cymru
- Eu hannog i ddefnyddio adnoddau Diwrnod 'Shwmae Su mae'.
Mudiad Dathlu'r Gymraeg shwmae.cymru
- Cynnig syniadau ar sut i godi statws y Gymraeg, e.e. arwyddion Cymraeg / bathodynau ayyb. Cysylltu â'r Fenter Iaith leol ar eu rhan neu ar y cyd.
- Awgrymu cyfleoedd iddynt ymarfer y Gymraeg (yn lleol os yn bosib). Sefydlu grŵp sgwrsio er mwyn dechrau ymarfer Cymraeg.

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol

Cynulleidfa darged o ran cyflwyno'r pecyn:

Sefydliadau / Mudiadau

Pwyllgorau Neuadd
Cymdeithasau
Canghennau Merched y Wawr / Clybiau Gwawr
Canghennau Sefydliad y Merched
Pwyllgorau Capeli / Eglwysi
Clybiau e.e. chwaraeon, cerdd, gwerin, darllen
Clybiau Ffermwyr Ifanc
Aelwydydd yr Urdd
Cynghorau Cymuned

Busnesau

Siopau nwyddau
Safle sy'n cynnwys gwasanaeth e.e. gorsaf drenau
Garejys
Caffis a thafarndai
Cwmnïau bach

Unigolion

Pobl frwdfrydig / sbardunwyr dros yr iaith
Hyfforddwyr e.e. clybiau chwaraeon
Unigolion sy'n darparu gwasanaeth

Mae'n bosib ychwanegu at y rhestr yma wrth gwrs.

Adeiladu ar y Pecyn

Datblygu adnoddau a chanllawiau:

Gallwch chi lawrlwytho'r adnoddau canlynol o cymdeithas.cymru/pecyn.

- Cwis Y Flwyddyn
- Cynnal nosweithiau difyr drwy ddefnyddio adnodd 'Hanes yr iaith mewn 50 gair'
- Cynnal Noson Enwau Lleoedd
- Canllaw Cyfieithu Cymunedol ar gyfer digwyddiadau
- Cynnal Dathliadau Arbennig
- Canllaw Dewch am Dro i deuluoedd
- Canllaw Diwrnod Hanes
- Agor y Drws – dull dysgu Say Something in Welsh
- Blog defnyddiol

Mae croeso i unrhyw un ychwanegu at yr adran yma drwy gysylltu â:

Cymdeithas yr Iaith,
Prif Swyddfa,
Ystafell 5,
Y Cambria,
Rhodfa'r Môr,
Aberystwyth,
SY23 2AZ
01970 624501

post@cymdeithas.cymru

nia@cymdeithas.cymru